

Om Brugen af Garvemidler hos Naturfolkene.

Geografisk Tidsskrift, Bind 21 (1911)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0021-PDF/gto_0021_68328.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=68328>

pdf genereret den : 22/5-2008

Om Brugen af Garvemidler hos Naturfolkene.

Af

Cand. mag. A. G. Hatt.

Anvendelsen af dyriske Huder har en meget stor Betydning i det moderne økonomiske Liv — men endnu større hos Naturfolkene, især hos alle nordlige Folk. Uden særlig Behandling kan Huder dog ikke finde synderlig Anvendelse — i vaad Tilstand raadner de hurtigt, ved Tørring bliver de stive og sprøde. Der kan ikke være Tvivl om, at Skindtilberedning er en af de allerældste Industrier.

Den vigtigste Anvendelse af Dyrehuder er Skinddragten. Klædningsstykker af dyrisk Hud findes i Brug næsten overalt paa Jorden; den egentlige Skinddragt er dog udelukkende en boreal Form — oprindeligt var den udbredt i Nordamerika omtrent indtil Vendekresen, i Asien indtil det egentlige Kinas Nordgrænse, Himalaya, Irans sydlige Randbjærg, og fremherskende i Østevropa samt den nordlige Halvpart af Skandinavien. Nu er — paa Grund af Pelshandelen og europæiske Industrivarer — Udbredelsen betydelig indskrænket; dette er navnlig gaaet ud over Skinddragtens sydlige Former, saa at nu næsten kun de arktiske Skinddragter er tilbage — og disse vil sikkert holde sig, som den mest hensigtsmæssige Beklædning under arktisk Klima. Det er Skinddragten, som muliggør Menneskelivet i det arktiske Omraade. Men før der kan blive Tale om at anvende Skind til Klædedragt, maa et Slags Skindtilberedning være opfundet. Man tænke sig en Jæger klædt i raa Huder — Frost eller Tørhed vilde hurtigt forvandle hans Dragt til en Spændetroje, og i Regn vilde den raadne op.

Garvning, saaledes som den praktiseres hos civiliserede Folk, hviler ganske paa primitivt Grundlag. De samme Processer og tildels de samme Redskaber, som anvendes i det moderne Garveri, findes i simple Skikkelse hos Naturfolkene. Opgaverne har jo været de samme — at fjerne det under Huden liggende Bindevæv med vedhængende Køddele og eventuelt Overhuden med Haarene, at gøre den døde Huds stivnede Fibre saa bløde og bøjelige som muligt, og at indføre en conserverende Substans.

Den dyriske Hud bestaar som bekendt af tre

Lag: Overhuden, Læderhuden (Corium) og et underliggende Bindevæv, ofte stærkt fedtholdigt. Det er Corium, som garves til Læder. I alle Tilfælde begynder man med en Renselse af de raa Huder — de gennemblødes med Vand, vaskes, og Kødsiden skræbes med et Kniv-lignende Instrument; det subcutane Væv maa nødvendigvis fjernes, da det er meget tilbøjeligt til at raadne. Denne Skræbning er det første fornødne ved Skindtilberedningen, og Instrumentet, Skraberens, er i sin Oprindelse et af de ældste Værktøj. Med en Flintflække eller et Ben har de forhistoriske Mennesker skrabet Skindene rene — endnu anvender f. Eks. Naskope Indianerne Rensdyrets Hælben, skraat afskaaret og skærpet; Yarra'erne i Victoria (Avstralien) skraber Kænguru-Skindene med en Muslingeskal eller en Basalt-Flække. Af simple Former er mere hensigtsmæssige og kunstfærdige Redskaber opstaaet. De forskellige Typer af Skrabere og deres geografiske Udbredelse skal ikke her behandles.

For at fjerne Haarene lader man i Reglen Skindene undergaa en begyndende Forraadning, ved hvilken Slimlaget opløses, saa at Overhuden med Haarene let kan afskræbes.

De forskellige Grader af Fuldkommenhed i Tilberedningen sker tildels i Overensstemmelse med den forskellige Brug, der gøres af Huderne. Simplest er vel nok en Behandling som den, Sioux'erne og andre Stammer ved øvre Missouri gav de Bøffel-huder, som anvendtes til deres klodsede Skindbaade — Køddele og Haar blev skrabet af, og Huden udspændt og tørret, hvorefter den var færdig til Brug. Den saaledes tilberedte Hud er haard og stiv (rawhide), den anvendtes ogsaa til Skindsække, Pilekogger, Knivskeder etc.; og Mokkasinernes Saaler gjordes ofte af samme solide Materiale.

Men til de fleste Formaal er den tørrede Hud med de stive, sammenklæbede Fibre endnu ganske uanvendelig — den maa gøres blød og bøjelig. Dette sker ved en rent mekanisk Behandling med Hænder, Fødder og Tænder — Huden strækkes, gnides, tygges, indtil Stivheden er gaaet af den;

ofte bearbejdes den ogsaa med en stump Skraber, eller den trækkes frem og tilbage over en udspændt Snor eller en nedrammet Pæl. Denne Proces er den mest besværlige Del af Arbejdet; det er meget betegnende, at det lappiske Ord for Skindtilberedning egentlig betyder »Blødgøring af Skind«. Den mekaniske Bearbejdelse er det væsentlige Element i primitiv Skindtilberedning; ja, i mange Tilfælde bestaar hele Skindtilberedningen i mekanisk Behandling, uden at noget egentligt Garvemiddel kommer i Brug. Saa simpel er Fremgangsmaaden f. Eks. blandt Central-Eskimoerne (Boas: *The Central Eskimo*. 6. Ann. Rep. of the B. of Ethn. Wash.); Rensdyrskind tørres om Sommeren, og naar Vinteren begynder, tager Kvinderne eller (ved Hudson Bay) Mændene fat paa Tilberedningen. Først renses Kødsiden med en skarp Skraber. Derpaa tørrer man Skindet grundigt, enten ved at hænge det op under Loftet i Hytten eller ved at svøbe det omkring Overkroppen, nærmest til Huden, hvorefter det igen skræbes med den skarpe Skraber. Naar det er gjort, vædes Kødsiden og Skindet rulles sammen og ligger en halv eller hel Dag, hvorefter det paany behandles med Skraber. Derefter bliver det tygget, gnedet og skrabet over det hele, indtil det er bøjeligt og blødt og har faaet en smuk lys Farve. — Sælskind beredes paa lignende Maade; eksempelvis kan anføres Kumliens Beretning fra Cumberland Sound. Skindene af Phoca barbata faar Lov at ligge med en Del af Spækket paa, indtil de bliver lidt raadne. En gammel Kvinde tager saa fat paa at afskrabe Haarene og rense Skindene ved Hjælp af Ulo'en. Hun affører sig Støvler og Benklæder, sætter sig paa Hug og lægger det blodige, fedtede og stinkende Skind paa sine bare Laar med Kødsiden nedad. Hun skærer eller skraber Haarlaget af med sin Kniv; bliver hendes Haand altfor fedtet, putter hun Fingrene i Munden. Naar Skindet er rensat, tørres det, udspændt i en firkantet Træramme eller ved Hjælp af Træplække over Sneen. Ryg- og Bug-Skindet tørres hver for sig, da de er af forskellig Tykkelse. Efter Tørringen er Skindet stift som Træ; det bruges især til Støvlesaaler, der udskæres af den tørre Hud og derpaa tygges, til de bliver bløde — dette haarde Arbejde udføres ogsaa af de gamle Kvinder. — Fugleskind tilberedes ved at man tygger dem og suger Fedtet ud af dem.

I Virkeligheden er det dog kun tilsyneladende, at Eskimoernes Skindtilberedning foregaar uden An-

vendelse af noget Garvestof. De arktiske Sødyrs trannede Skind kan aabenbart oliegarves, uden at nogen Tilførsel af fede Olier er nødvendig. (Olie- eller Semsгарvningen beror paa, at de anvendte Fedtstoffer iltes til Oxyfedtsyrer, som — i Lighed med Garvesyrer — indgaar en fast Forbindelse med Coriums Fibre og præparerer dem mod Forraadelse.) Det er endog en af Opgaverne ved Eskimoernes Skindtilberedning at befri Skindene for Overflod af Fedt. Uden Tvivl er Anvendelsen af Urin som Garvemiddel oprindelig simpelhen en Udvaskning af Skindet. Hvad G. Holm siger om Angmagsalikerne, at »al Vasken, saavel af Haar og Hud som af Klæder, sker i Urinballen«, passer nogenlunde paa alle Eskimoer; og i Virkeligheden er Urinen, paa Grund af sit Indhold af Ammoniak, et fortrinligt fedtopløsende Middel. Nelson siger ogsaa om Eskimoerne ved Beringstrædet, at de lægger Sælskindene i Urin for at befri dem for Fedtet. Rimeligvis har tillige Urinens Indhold af Salte Betydning som Garvemiddel — de indvirker sandsynligvis paa Hudfibrene i Lighed med Kogsalt og Alun ved Garvning med mineralske Stoffer.

Ved de sydlige og vestlige Grænser for Eskimo-Området optræder et nyt Element — man nøjes ikke længere med Skindenes eget Indhold af Fedt, men behandler dem med fremmede Fedtstoffer. Saaledes fortæller Nelson (*The Eskimo about Bering strait*. 18 Ann. Rep. of the B. of Ethn. Wash. 1899), at Rensdyrskind efter gentagen Skrabning og Tørring indgnides paa Kødsiden med kogt, endnu varm Fiskerogn (som er rig paa Tran), derpaa rulles det op og ligger nogle Timer, hvorefter det igen gnides og bearbejdes mellem Hænderne, indtil det bliver tørt og blødt. Denne Brug af Fiskerognens Fedtindhold er et første Møde med sibiriske Garvemethoder. — Mod Syd finder vi allerede hos Naskopie-Indianerne i Ungava-Distriktet, en Eskimo-Stammes nære Naboer, den i Nordamerika almindelige Garvning med Hjærnemasse. Turner (*Ethnology of the Ungava District*. 11 Ann. Rep. of the B. of Ethn. Wash. 1894) fortæller om Tilberedningen af Rensdyrskind, at efter gentagen grundigt Skrabning og Gnidning behandles Skindet med en Blanding af raadden Hjerne, Lever og Fedt, som lægges paa Kødsiden og indgnides med Hænderne. Efter flere Timers eller Dages Forløb skræbes det overflødige af, og Skindet gnides og skræbes, indtil det er blødt og bøjeligt; derpaa indgnides det undertiden med pulveriseret Kridt, Ler, brændt Ben eller

Mel, hvilket absorberer mulige Rester af overflødig Fedt.

Hos Prærie-Indianerne indgnides Bøffelhuden, efter i udspændt Tilstand at have undergaaet en meget grundig Skrabning, med en Blanding af kogt Hjerne, og Fedt og den pulveriserede Rod af en Yucca-Art (»Sæbe-Rod«, anvendes ogsaa til Vask). Efter Indgnidningen vikles Skindet fast omkring et Bundt Græs, dyppet i varmt Vand; næste Morgen vrides Vandet af det vaade Skind, og det bliver atter skrabet og gnedet, til det er blødt.) Mason: *Aboriginal skin-dressing. Rep. of the Nat. Mus. Washington 1891*). Hos nogle Stammer, f. Eks. Ponca og Omaha, bruges Kødsuppe i Stedet for Hjærnemasse. Østlige Indianerstammer, f. Eks. Cherokee og Choctaw, anvender Æg og Majsmel, udrørt med lidt Vand (Bushnell: *The Choctaw of Bayou Lacombe. Bur. of Am. Ethn. Bull. 48.*); det virkende Stof er her sikkert Æggeblommens Indhold af fede Olier.

Hos Tschukscherne i det nordøstlige Asien anvendes tildels Eskimo-Methoder ved Skindtilberedningen (Bogoras: *The Chukchee. Leiden 1904*). Sælskind beredes uden andet Garvemiddel end en Smule Spæk. Rensdyrskind garves ofte i en Blanding af Rensdyr-Gødning og Menneske-Urin; dog anvendes undertiden Kødsuppe. Længere mod Vest i Sibirien anvendes Fedtstoffer i rigt Maal ved Garvningen. Som Eksempel kan tages Pallas' Beskrivelse af Garvningen hos Ostjakerne. Med et S-formet Skrabejern opkradses den raa Hud paa Kødsiden. Kvinden tager saa Fiskerogn eller tørret Fiskemave i Munden, tygger det og spytter det ud over Huden, som derefter lægges hen til Gennemfugtning. Med et aflangt Skrabejern renses Skindet, hvorpaa det tørres og gennemarbejdes med Hænderne. — Hos Samoiederne beror Skindtilberedningen hovedsagelig — som hos alle andre Naturfolk — paa Flid og Udholdenhed i den mekaniske Bearbejdelse; hvert ledigt Øjeblik benytter Samoiedekvinden til at gnide paa sine Skind (Middendorff: *Reise in den äussersten Norden und Osten Sibiriens, Bd. 4, Theil 2. St. Petersb. 1875*). Garvemidlet er en Blanding af Rensdyrlever, Rensdyr-hjerne og Blommen af Søfugleæg, omhyggelig tygget og blandet med Spyt. Middendorff mener, at Spyttets fordøjende Virkning skulde bidrage til Garvningen; dette er sikkert forkert, da Spyttet kun indvirker paa Kulhydrater. Med den tyggede Masse bestryges Skindene, rulles sammen og benyttes nogle Dage som Hovedpuder — aabenbart for at holdes varme, saa

at Garvemidlet bedre kan virke. Derpaa skræbes Skindene atter rene, bestryges maaske anden Gang med den garvende Masse o. s. v. Det virkende i disse Garvemidler er utvivlsomt Fedtstofferne. At Fiskerogn, Hjærnemasse, Æggeblomme med Forkærlighed anvendes, beror paa, at flydende Fedtstoffer her kan faas ad rent mekanisk Vej — ved Tygning — uden Kogning eller Smeltning.

Baschkirer, Kirgisere, Kalmykker, Burjater og Jakuter garver med Mælk (Pallas: *Reise nach verschiedenen Provinzen des Russischen Reiches und Sammlung historischer Nachrichten über den Mongolischen Völkerschaften. St. Petersburg 1776*). Ogsaa her drejer det sig selvfølgelig om Fedtgarvning. Kirgiserne skærer Haarene af Gedeskindene, fugter dem med Vand og lader dem ligge oprullede paa et varmt Sted, til de begynder at stinke, og Haarroddeerne gaar løse. Disse udskræbes med stumpe Knive, det rensede Skind tørres noget og lægges derpaa enten i sød Mælk eller, hvis det er tykke Skind, i sur Mælk, og garves deri faa Dage. Kalmyk-Kvinderne udspænder den vaskede og skræbete Hud paa Græsset eller paa et Filttæppe med Kødsiden opad og bestryger den tre Gange daglig i tre Dage med de tykke Mælkerester fra Mælkebrændevins-Destillationen eller med sur Komælk. Paa den fjerde Dag lader man Skindet tørre og gennemarbejder det derpaa med Hænderne, til det bliver blødt.

Islawin meddeler, at de evropæiske Samoieder indgnider Rensdyrhuden med Mel. Det synes utroligt, at den ringe Mængde Fedtstof i Melet kan have synderlig Betydning som garvende Middel. Mordviner og Tschuvascher udbløder Faareskindene til deres Pelse i en sur Vælling af Havremel og Vand (Lepechin: *Tagebuch der Reise etc. Altenburg 1774*) — dette er ikke nogen Garvningsproces, men i den sure Vædske svulmer Huderne op og bliver lettere at behandle; i moderne Semsgarveri udblødes de raa Huder i Klid.

Garvning med Fedtstoffer maa vistnok betragtes som den ældste Garvnings-Methode. Den er vidt udbredt — hos Waganda'erne i Østafrika garves f. Eks. med Smør. Selvfølgelig har Hensigten ved Indsmøringen med Fedtstof ikke oprindelig været den at præservere Huden — snarere har man været opmærksom paa Fedtets Ævne til at blødgøre Skindet og beskytte det mod Væde. Lapperne indsmører bestandig deres gamle Skindklæder i Fedt for at holde dem bløde og vandtætte; Ostjakernes Fiske-

hudsklæder — fortæller Erman — stinker af Fiske-tran; Jakuternes Hestehuds-Støvler er gennemtrukne med sur Mælk og indsmurt med Sod-blandet Fedt; Tungusernes lange Rejsestøvler indgnides med varm Fiske-tran — Kvinderne fylder Munden med den fede, ildelugtende Vædske, sprudler den ud over Læderet mellem Tænderne og gnider den ind med Haandfladen.

— Medens Brugen af Fedtstoffer ved Skindtilberedningen ikke synes uforklarlig — fordi Fedtets blødgørende Indflydelse paa Dyrehuder er saa iøjne-faldende — kunde det maaske blive vanskeligere at tænke sig Anvendelsen af Plantegarvestoffer op-staaet hos primitive Mennesker; dog findes Bark-Garvningen ikke helt sjældent hos Naturfolk. I adskillige Tilfælde er her maaske Tale om et Laan fra Civilisationen, f. Eks. naar Bongo'erne og andre afrikanske Stammer garver med Bark af en Syko-more og en Akacie (v. Heuglin), eller naar de øst-lige Sioux anvendte et Afkog af Egebark til Bøffel-huden (Schoolcraft). Men Bark-Garvningen taber sig i forhistorisk Mørke; og det er hos Naturfolkene, at vi maa søge Forklaring paa dens Oprindelse.

Mere udbredt end Bark-Garvningen er Farvning af Skindet med Plantefarvestoffer, ofte med Bark. I Amerika synes Skind-Farvning ikke at have været i almindelig Anvendelse, skønt man overalt brugte at male Skindene; dog skal Omaha'erne, ifølge La Fleche, have frembragt en mørke-blaa eller sort Farve ved at blande Ahorn-Bark med pulveriseret og brændt Okker, og Prærie-Stammerne anvendte Saften af en Kaktus som Beitse for at gøre Læderet modtageligt for de paamaalede Mønstre. Eskimoerne ved Beringstrædet anvender til Orna-ment-Arbejde rødfarvet Sælsskind, som faas ved at vaske det pergamentagtige, hvidgarvede Skind af unge Sæler i Udtræk af Ellebark. I Nordasien finder vi Skindfarvning anvendt hos de fleste Folk. Tschuk-tscherne anser Farvning med Ellebark for ganske nød-vendig ved Tilberedningen af Rensdyrskind. Elle-barken tørres over Lampen, pulveriseres og røres i frisk Urin; Barken af en Pinus-Art tilsættes for at forstærke den røde Farve, og Vædsken gnides ind i Rensdyrhudens Kødside, efter at denne først har undergaaet en grundig Bearbejdelse med Skra-beren. Farvningen gør Skindet blødere og mere modstandsdygtigt mod Væde; i Virkeligheden drejer det sig her om en begyndende Bark-Garvning (Bo-goras). — Mongol-Kvinderne farver det fedtgarvede Læder til Halvstøvlerne brungult med Ellebark.

Kalmykkerne garver Læderet til deres Ridestøvler med sur Mælk, men derpaa bestryges Kødsiden gen-tagne Gange med et stærkt Dekokt af Roden af *Statice tatarica* med Alun og noget Faaretalg, indtil Læderet er blevet stærkt gulbrunt farvet; ved denne Behandling gøres det mere modstandsdygtigt mod Fugtighed. Paa lignende Maade farver ogsaa Kir-giserne deres Læder gulbrunt (Pallas). — Jakuternes fedtgarvede Læder farves orange; Ellebark udtræk-kes i hedt Vand med tilsat Aske, og den grødede Masse indgnides med den flade Haand i Læderet (Middendorff). — Lapperne farver garvede Skind med Ellebark, som tygget og blandet med Spyt gnides ud over Skindets Narvside. Nogle Lapper tygger Ellebark sammen med Roden af *Potentilla erecta*, hvilket forstærker den brunrøde Farve. Til selve Garvningen bruger Lapperne et Afkog af den indre Birkebark eller af Vidjebark, hvori Skindet ligger i flere Dage — dette er maaske et Kulturlaan fra Nordboerne; derimod er Farvningen sikkert oprindelig.

Iagttagelsen af, at visse Sorter Træbark og Rød-der har farvende Evne, ligger meget nær; Lappernes Anvendelse af tygget Ellebark ser ud som en ganske primitiv Farvningsmethode. Den først af æsthetiske Hensyn foretagne Farvning med Bark maa efter-haanden have vist sig gavnlig for Læderets Kva-litet. Det er næppe nogen uberettiget Antagelse, at Brugen af Plante-Garvestoffer har sin Rod i Skind-farvningen.

— Mineralske Stoffer anvendes ved Skindtilberedningen af adskillige Naturfolk, men har dog mindre Betydning. Prærie-Indianerne anbringer undertiden Huderne i en Lud af Aske og Vand flere Dage, indtil Haarene gaar løse, og de blander ofte Salt i Garve-Materien (Hjærne, Lever og Fedt); efter Garvningen indgnides Skindet med en Blanding af Kridt og Ler, som atter børstes af — rimeligvis for at fjerne Rester af den garvende Materie. En lignende Rensning af det garvede Skind med pul-veriseret Kridt og Ler anvendes i Ungava-Distriktet og i Alaska. Paa Tschuktscher-Halvøen farves Skind med gul og rød Okker. — Ostjakerne gnider Fiske-huderne med tør Aske, til de er bløde (Georgi: Russland, Lpz. 1783). Kalmykkerne bestryger særlig tykke Hu-der med Aske udrørt i Saltvand, før Behandlingen med sur Mælk; efter Garvningen bestryges Skindet med pulveriseret Kridt. Lapperne blander under-tiden Salt i Bark-Afkoget; og tynde Skind garver

de i Saltlage uden Anvendelse af Bark — her foreligger maaske et Kulturlaan fra Civilisationen.

— Stor Udbredelse og Betydning har Røgning af Skindene. Denne foretages altid som Skindtilberedningens sidste Akt. Prærie-Indianerne graver et lille Hul i Jorden og antænder deri et stærktrygende Baal af raaddent Træ: for at holde paa Røgen opføres over Baalet et lille Skindtelt, og i dette anbringes de Skind, som skal røges, en Dag eller to. Hos østlige Indianerstammer lændes Baalet i et dybere Hul, og Skindene udspændes over Hullet en Times Tid. I Ungava-Distriktet sys to Skind sammen til en Sæk, i hvilken Røgen ledes ind. Naar Skindene har faaet en passende brun Farve, foldes de sammen med den røgede Side indad og lægges hen nogle Dage — Farven taber sig, hvis Skindene straks udsættes for Luften. Et røget Skind har den udmærkede Egenskab at kunne vædes og tørres mangfoldige Gange uden at miste sin Blødhed. — Blandt Eskimoerne synes Røgning ikke at være i Brug, hvilket maaske hænger sammen med Mangelen paa Ved; derimod anvendes den af mange mellem- og nordasiatiske Folk. Ostjaker og Samojeder synes ganske vist ikke at kende den (heller ikke har den været i Brug hos Lapperne); men hos Kalmykker, Kirgiser og andre Steppenomader har den stor Betydning, ligesom hos Burjater og Jakuter. Endog Tschuktscherne anvender Røgning, men kun for Skind, som Haarene er skrabe af — mærkelig nok ikke for Rensdyr-Pelsene, der straks bliver stive og sprøde, naar de tørres efter at have været fugtige. Kalmykkerne antænder i et lille Jordhul et Baal af raaddent Træ, tør Gødning, Fyrrekogler, Græs; omkring Baalet stikkes korte Stænger i Jorden, saa at de danner et diminutivt kegleformigt Teltstel, over dette anbringes Skindene, saa at de hol-

der sammen paa Røgen; en Gang imellem bytter man Skindene om, saa de øverste kommer nederst, for at de alle skal blive ligelig gennemrøgede. Røgningen varer en Time eller mere. Lignende Fremgangsmaade anvendes af andre sibiriske Folk; Baschkirerne har dog indført en Forbedring, idet Røgen ledes fra Ildstedet gennem en underjordisk Kanal, hvorved den afkøles, før den naar til Skindene, som derfor kan taale at udsættes for Røgningen i indtil tre Uger. — Lædersække, navnlig til Opbevaring af Mælk, laver de asiatiske Steppenomader af særlig tykke Huder (af Kamel, Hest eller Okse) og udsætter dem for stærk og hed Røg saa længe, at Materialet bliver ganske hornagtigt. Saadanne Sække er overordentlig modstandsdygtige mod Fugtighed.

Ved Røgningen imprægneres Skindet med anti-septiske Stoffer, saa det lettere modstaar Forraadnelse. Røgede Skind udmærker sig ved at kunne vædes og tørres uden at blive stive; det er mærkeligt, at dette udmærkede og simple Garvemiddel ikke anvendes ved moderne Skindtilberedning — Iagttagelsen af Røgens Indflydelse paa Dyrehuder maa ligge nær for Folk, der — som f. Eks. nord-amerikanske Indianerstammer — bor i Skindtelte og lejlighedsvis tørrer Skind ved Baalet.

— Naturmenneskenes Hensigt med Skindbehandling har altid været den at gøre Skindene bløde og holdbare mod Vand. Fra først af har de anvendt den simplest mulige Fremgangsmaade, Skrabning og Gnidning; gennem smaa, meget nærliggende Erfaringer har de vænnet sig til Nyttens af de forskellige Garvemidler — og saaledes har fuldkomne Arbejdsmetoder udviklet sig, uden at det behøves at forudsætte en eneste større »Opfindelse«.